

BISERICA și ȘCÓLA.

Fóia bisericescă, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCÓLA.”

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Articolul de lege XIV. din 1898.

despre

întregirea venitelor parohiale.

§. 1. Fiind de present în regulare întregirea venitelor (congruei) preoților catolici de ritul latin, grecesc și armén, legislațiunea țării va lua în bugetul statului, până la efectuarea regulării accentuate a acesteia, o sumă separată corăspundătoare pentru întregirea provisorie a venitelor acelor preoți (catolici), cari se află în cea mai strimtorate referințe materiale.

§. 2. Venitul posturilor parohiale ale celorlalte confesiuni recipiate prin lege, sistemisate deja până la 1 Ianuarie 1898, se întregesc în sarcina casei statului până la 1600 cor. (800 fl.), respective la 800 cor. (400 fl.).

Venitul posturilor năuie de paroch se întregesc la 1600 cor., respective 800 cor., anual numai a tunci, dacă ministrul de culte și instrucțiune publică pe baza raportului respectivei confesiuni, a recunoscut de motivată sistemisarea noului post de paroch.

§. 3. În scopul de a se lua în considerare întregirea venitului, satorit în §. 2., se pot adresa ministrului de culte și instrucțiune publică în decurs de un an dela intrarea în valóre a legii presente preoții pe calea superiorității confesionale competente, ér în lipsa acesteia [unei asemenea autorități] pe calea antistiei parohiale sau superioritate confesională competentă respective antistia parohială însăși, arătând datele necesare.

Acel post de paroch deja sistemisat până la 1 Ianuarie 1898, care în decursul acestui an nu este insinuat, nu pôte fi împărtășit de întregirea venitului, afară da cazul, când insinuarea nu s'a făcut din motivul. că preotul de fapt aplicat — neavând calificațiunea prescrișă în §-ul 4 — nu a putut pretinde întregirea venitului până la 1600 cor., și

venitul său trece pest: suma de 800 coróne, cât i compete.

Datele, presentate până acuma în scopul espunerei venitelor parohiale, se pot îndrepta în înțelesul §-lui 11 din partea superiorităților confesionale competente și servesc de basă la întregirea venitelor parohiale, dacă ministrul de culte și instrucțiune publică le acceptază.

§. 4. Numai acel preot pôte reflecta la întregirea venitelor sale până la 1600 cor., care documentază, că — după absolvarea de 8 clase la o șcólă medie din patrie — a învățat teologia respectivă la vr'un institut teologic; pe cale publică sau particulară cel puțin în decurs de 3 ani și în cazul ultim a făcut esamen la vr'un institut teologic; mai departe că a primit dela confesiunea sa calificațiune preoțescă legală.

§. 5. Venitul unui paroch care nu pôte documenta calificațiunea prescrișă în §-ul 4, se întregesc numai până la 800 cor.

Dar dacă un astfel de preot își câștigă mai târziu calificațiunea amintită, sau o documentază mai târziu, venitul lui se va întregi la 1600 cor., calculând dela ziua documentării.

Impregiurarea, că posesorul óre cărui post de paroch, provăduț cu întregire de venit, a beneficiat o întregire a venitelor până la 1600 cor., sau 800 cor., nu pôte fi luată în considerare față de succesor; în privința acésta va fi totdeauna dătătoare de directivă calificațiunea prescrișă în §-ul 4.

§. 6. Numai un astfel de preot se pôte împărtăși de întregirea venitului (§. 1, 2), care documentază, că este cetățén ungar.

§. 7. La întregirea venitelor nu pôte fi părtaș, și dacă s'a împărtășit, perde acéstă îndreptățire acel paroch (§. 1, 2):

a) care prin o sentență a fórului penal, intrată în putere de drept, a fost pedepsit la perderea oficiului, — începând dela timpul intrării în

valore de drept a sentinței la tot cazul pentru întreaga durată a perderii de oficiu ;

b) acela, care comite un grav delict de imoralitate nedemn cu poziția sa, sau manifestă o atitudine dușmănoasă statului, și pentru acesta a fost osândit prin sentință judiciară, sau pe cale disciplinară, — întrucât judecătoria l-a osândit (pe respectivul) la pierderea libertății, pentru durata de 3 ani, socotit din ziua în care sentința judiciară sau pedepsa disciplinară a intrat în valoare de drept, respective dela ziua datului din decisiunea ministerială menționată în §. 9.

Dacă însă vre-un preot, care a fost deja osândit conform punctului b) al acestui paragraf, va fi prin sentința judecătorească sau decisiune disciplinară din nou osândit în decursul celor 3 ani indicați acolo, ori și după aceea, pentru delict de imoralitate, sau pornire dușmănoasă statului, atinse în punctul b) : atunci își pierde pentru persoana sa pentru totdeauna întregirea emolumentelor, începând dela termenul indicat în alinea a treia a paragrafului acestuia.

Dacă în locul celui paroch, care a pierdut întregirea venitelor se aplică la postul de paroch devenit vacant alt paroch [preot], ce corespunde legii, suma de întregire este a se pune în curgere conform dispozițiilor legii prezente pe sama noului paroch ; acel paroch însă, care a pierdut întregirea venitelor, după expirarea termenului hotărît în punctul a) și b) numai în acel cas poate din nou pretinde întregirea venitelor, dacă confesiunea îl aplică în post de paroch.

Ce se consideră de dușmănos statului, este determinat prin alinea ultimă a §-lui 13 din art. de lege XXVI : 1893.

§. 8. Dacă un astfel de preot (§. 1, 2), în contra căruia se poate face excepțiune pe temeiul punctului b) din §. 7 pentru delict grav de imoralitate nedemn cu poziția lui, sau pentru atitudine dușmănoasă statului, petiționează la ministrul de culte și instrucțiune publică pe calea forului său competent pentru întregirea venitelor sale, — ministrul de culte și instrucțiune publică provoacă forul confesional competent, dacă acesta n'a decis încă pe cale disciplinară, ca să introducă cercetare disciplinară ; și în asemenea cas [ministrul] decide asupra admisibilității sau inadmisibilității întregirii competențelor numai după încheierea procedurii și după-ce i s'a raportat despre rezultatul acesteia.

§. 9. Dacă se ridică la ministrul de culte și instrucțiune publică acuză întemeiată pentru delict grav de imoralitate sau atitudine dușmănoasă statului în contra unui preot (§. 1, 2), care se împărtășește de întregire a emolumentelor — ministrul pentru culte și instrucțiune publică provoacă forul confesional competent, să introducă cercetarea disciplinară trimițându-i copia acuzei înaintate lui.

Dacă forul confesional, deși este provocat, n'a pus în curgere cercetarea disciplinară contra paro-

chului respectiv, ministrul de culte și instrucțiune publică decide după trecerea alor trei luni, socotite dela înmanuarea provocării, cu privire la detragerea sumei întregitoare.

Dacă decisiunea disciplinară a forului confesional îl absolvă pe preotul respectiv, deși acuză a fost întemeiată, ministrul de culte și instrucțiune publică este în drept, ca pe baza datelor ce-i stau la dispoziție, conform normelor cuprinse în punctul b) din §. 7, să-i detragă întregirea venitelor.

Sentința ministerială, care enunță detragerea întregirii competențelor, nu poate atinge dispozițiile celelalte din sentința disciplinară a forului confesional competent.

Autoritatea confesională competentă poate face în decurs de 30 zile dela înscințarea, plânsore [panaszjoggal élhet] la judecătoria administrativă în contra decisiunii ministeriale, care enunță pe baza §-lui acestuia și a §-lui 8 detragerea întregirii venitelor, întrucât autoritatea confesională competentă a adus decizie de absolvare.

§. 10. Întregirea venitului parochial se efectuează în decurs de 9 ani în sarcina dotațiunii luate spre acest scop în budgetul de stat, și adecă în cei dintâi trei ani gradat venitul tuturor preoților amintiți în §-ul 2 : la 1200 cor., [§. 4], resp. la 600 cor., [§. 5], ér în ceilalți 6 ani următori gradat la 1600 cor., resp. 800 cor.

§. 11. La stabilirea întregirii venitelor sunt a se considera cu privilegiul fasonării venitelor și eroațiunilor următoarele principii fundamentale :

I. Venite computabile.

1. Venitul din arênda posesiunii de pământ după contractul de esarêndare, sau — întrucât stau sub administrarea proprie, — după mediul celor 5 ani din urmă [1893—1897] al arêndilor obicinuite în loc sau în provincie la pământuri de aceeași calitate.

Casa de locuință, curtea și grădina [cea din urmă însă numai până la 1½ [unu și jumătate] jugăre catastral], nu sunt a se lua în considerare.

2. Venitul curat al edificiilor și al părților de edificii închiriate, rămas după detragerea cheltuelilor de susținere, stabilite prin legile de dare.

3. Venitul curat al drepturilor și autorisărilor împreunate cu venite, deasemenea și al întreprinderilor de industrie, precum : ținerea morilor, vama dela mori, pescăritul, întrebuițarea de lemne, îngrășatul cu ghindă, vama de port etc., după contractul de arêndă, sau pe baza documentului autorității publice, care constată mediul venitului celor cinci ani din urmă [1893—1897].

4. Venitul incurs din prestațiuni, ce se repetesc anual, împlinite direct de către credincioși sau parochie, precum și de către patron, în bani, în produse, lucru cu mâna, sau cu jugul.

Prețul în bani al prestațiilor în produse și lucru îl stabilesc corăspunător referințelor locale, după mediul celor din urmă cinci ani [1893—1897], organele a. ministrative publice, după ascultarea autorităților confesionale și a șesa $[\frac{1}{6}]$ parte a venitului astfel stabilit e a se detrage sub titlu de spese pentru încasare.

Acastă dispozițiune pôte fi trecută cu vederea cu prilejul primei regulări într'atâta, întrucât ministrul de culte și instrucțiune publică află de acceptabile datele de prețuire subșternute, pe lângă aprobarea autorităților confesionale, înainte de intrarea în vigóre a legii.

Stabilirea prețului în bani al prestațiilor în produse și lucru e valabilă totdeuna numai pe dece ani; după trecerea acestui timp e a se face nouă satorire.

5. Venitul încurs din tacsele stolare pentru instalări (avatási) și îngropări, precum și din tacsele, cari se pot pretinde pe temeiul usului de drept pentru funcțiuni bisericesci (d. e. dela sfeștaniei), — pe care autoritatea bisericescă îl stabilește și documenteză după mediul celor din urmă cinci ani (1893—1897). Tacsele stolare dela cununii și botezuri nu pot fi computate.

6. Venitele intereselor după stipendiile de liturghii și din fundațiunile făcute pentru săvârșirea de servii divine și de alte soiuri.

Acest venit numai atunci se va puté computa, dacă literile fundaționale nu interdic computarea.

7. Venitul încurs din cassa domestică a comunei [orașului] politice, din fondul diecesan, sau din ori-ce alt fond public, sub titlul de întregirea congruei, ajutor permanent, ținere de cai, sau sub ori ce alt titlu.

8. Plusul din venitul averii bisericesci locale [fabrica], intru cât acela după normele esistente se pôte întrebuița pentru dotarea parochului.

II. Erogațiuni ce se pot subtrage.

1. Impositele comune de stat, judecătorești, comunale etc., prescrise în sarcina venitelor folosite de paroch, și basate în vre-o lege; mai departe spesele pentru regularea apelor, precum și solvirile ordinare anuale, ce sunt a se face în favorul vre-unui fond regnicolar, eparchial, al unui institut tutoral, de pensiune și pentru alte fonduri.

2. Solvirile impuse în sarcina venitului parochial sub titlul unui anumit deobligământ, precum provăderea capelanului (capelanilor), amortisarea împrumuturilor luate pe averea imobilă, paușalul pentru ținerea de cai și spesele de cărăușie.

Pentru ținerea capelanului nu se pôte calcula mai mult ca 500 cor. de persónă, ér sub titlul paușalului pentru ținerea de cai și a speselor pentru cărăușie nu se pôte subtrage mai mult ca 400 corone.

3. Venitul fundațiilor pentru acele liturghii

și servii divine, a căror săvârșire preotul este necesitat a o ceda altora. Numărul liturghiilor și al altor funcțiuni de ale serviiului divin, ce se pot săvârși, îl stabilește și documenteză autoritatea eparchială (episcopul).

Din contră nu se pot subtrage erogațiunile pri-vitoare la întreținerea personală (sustinererea casei), asemenea cele împreunate cu manipularea posesiunii de pământ, precum și erogațiunile provenite din conservarea în stare bună a edificiilor parochiale.

§. 12. Modalitățile fasionării și documentării venitelor și erogațiunilor, le statoresce ministrul de culte și instrucțiune cu ascultarea autorităților confesionale în cale de ordin.

§. 13. Ministrului de culte și instrucțiune publică îi stă în drept, a se convinge despre esactitatea datelor comunicate din partea confesiunilor și pe calea organelor administrative.

Dacă în decursul suprarevisuirii ori mai târziu, s'ar descoperi, că parochul a retăcut cu scirea órecare venit sau cu scirea a fasionat fals vre o ero-gațiune neesistentă, un asemenea paroch în timpul cât rămâne în acel post de paroch, în care a fasionat fals, își perde îndreptățirea la întregirea venitului.

Dacă alte persóne oficiale (hatósági) responsabile pentru esactitatea fasionii, cu scirea estradéză adeverință falsă, acelea pelângă restituirea daunei cauzate vistiriei statului sunt a se pedepsi cu amendă în bani, până la 200 cor.

Enunțarea pedepsei cade în competența ministrului de culte și instrucțiune publică, dar parochul sau altă persónă legală responsabilă pedepsită, se pôte plânge la judecătoria administrativă în curs de 30 de zile dela însciințare.

§. 14. Venitul postului de paroch însinuat în scopul întregirii, după intrarea în vigóre a legii presente, nu se mai pôte reduce din partea confesiunii fără conlucrarea prealabilă a ministrului de culte și instrucțiune publică, și ori-ce sporire a acelui venit este a se însinua în curs de 3 luni ministrului de culte și instrucțiune publică.

Încât sporirea venitului provine din acceptarea voluntară a unei sarcini din partea parochiei, fie din a singuraticelor, fie din astfel de fundațiuni nou înființate, a căror fundator opresce calcularea venitului din interese (între venitele computabile; 11 §. 6), întregirea venitului oferit din partea statului nu se pôte împuțina.

Tăinuirea sporirii venitului are de urmăre față de paroch perderea dreptului la întregirea venitului în acel post parochial.

Despre perderea dreptului la întregirea venitului decide ministrul de culte și instrucțiune publică, — dar preotul agravat cu pedépsă se pôte plânge la judecătoria administrativă în termin de 30 (trei-deci) de zile dela însciințare.

§. 15. Dacă venitul vre-unui post de paroch,

provăduț cu întregirea venitului, scade în urma unor împregiurări de natură stabilă, nedelaturabile din partea autorităților confesionale și din partea parohiei, autoritatea confesională competentă poate cere dela ministrul de culte și instrucțiune publică urcarea întregirii venitului.

În cazul, când se documentează imputinarea venitului și împrejurările nedelaturabile, de natură stabilă cari au cauzat-o, urcarea întregirii nu se poate denega, dacă nu cumva numărul neînsemnat al credincioșilor și apropierea de alte parochii aparținătoare aceleiași confesiuni servesc ca motiv pentru afilierea comunei bis. la altă comună bis., în care cas ministrului de culte și instrucțiune publică îi stă în drept a recerca superioritatea confesională, ca să sisteze independența respectivei parohii.

În cas de urcare a întregirii venitului, suma de întregire mai mare este a se asemna dela termenul, când a început scăderea venitului.

Autoritatea confes. competentă poate face plânsoare în termen de 30 zile dela înștiințare la judecătoria administrativă în contra hotărârii ministrului de culte și instr. publică în obiectul scăderii venitului și al împrejurărilor indicate ca basă a aceleia.

§. 16. Confesiunile amintite în §. 2 sunt date a insinua în curs de 3 luni ministrului de culte și instrucțiune publică ori-ce schimbare de persoane, obvenită în postul de paroch, provăduț cu venitul întregit.

Er dacă insinuarea nu s'a efectuit în curs de 3 luni și calificarea parochilor aplicați din nou nu se documentează prin atestate, întregirea mai mare a venitului pentru parochul nou cu calificățiune mai înaltă, în sensul §. 4, se poate asemna numai începând cu ziua insinuării; din contră, dacă a fost aplicat paroch cu calificățiune mai puțină, suma peste 800 cor., solvită pentru întregirea venitului, este a se restitui, începând dela ziua schimbării de persoană.

§. 17. Sumele încuviințate din partea statului pentru întregirea venitului parochial al parochilor amintiți în §. 2 se asemnă pe lângă înșirarea singuraticelor posturi de parochi și a parochiilor.

Ministrul de culte și instrucțiune publică stabilește, împreună cu autoritățile competente ale singuraticelor confesiuni, acele condițiuni, pe lângă cari pune suma asemnată la dispozițiunea autorității confesionale în scopul purcederii ulterioare.

Dacă înțelegere nu s'a făcut, sau dacă s'a făcut într'adevăr, dar confesiunea o calcă, atunci înțelegerea este a se privi ca încetată și sumele asemnate se plătesc de aici înainte parochilor separat și nemijlocit.

§. 18. Dispozițiunile legii presente nu se estind asupra călugărilor, precum nici asupra monachilor aplicați în funcțiuni de preoți mireni.

§. 19. Întregirea venitului, care după §. 10 compete parochilor amintiți în §. 2, începe între marginile legii presente la 1 Ianuarie 1899.

§. 20. Întrucât autoritatea competentă a confesiunilor amintite în §. 2. adevăresce, că a întregit deja până la finea anului 1897 la 1600 corone venitul mai multor parochi din suma luată în budgetul statului sub titlul întregirii competențelor pentru parochii provăduți cu dotațiune mai puțină și dată respectivei confesiuni: această sumă întregitoare statul o estradă pe sama respectivei confesiuni și până atunci, când în înțelesul legii presente și altcum se întregesce venitul respectivilor parochi la 1600 corone.

§. 21. Fiind scopul legii presente exclusiv întregirea venitului parochial urmăzând de sine, că statul și mai departe privesce de datorință (feladat) a sa, a ajutora confesiunile recepte în satisfacerea trebuințelor lor bisericesti și școlare, conform stării sale financiare și conform pretensiunilor (igény) juste în dezvoltare, de-aceea legea presentă și lasă neatinsă toate felurile de ajutoare bisericesti și școlare, ce s'au obicinuit a se lua în budgetul statului pe sama confesiunilor recepte sub titluri și rubrici diferite excepționând poziția, ce privesce ajuturarea parochilor diferitelor biserici provăduți cu competențe mai puțină, care (poziție) pe viitor servesc spre scopul determinat §§. 1 și 20 în suma, ce se va determina în legea budgetului.

§. 22. Valoarea legii presente se estinde preste întreg teritoriul statului maghiar, afară de țerile Croația-Slavonia.

§. 23. Cu executarea legii presente se încredințază ministrul de culte și instrucțiune publică și ministrul de finanțe.

Șcôla și familia ca factori principali în educațiune.

Șcôla are sublima misiune, de a pregăti generațiunea tână pentru viață. Ca să potă corespunde șcôla sublimei chemări, are trebuință de ajutorul familiei.

Deci șcôla și familia sunt doi factori paraleli în educațiune, încât unul fără de altul nici că s'ar pută închipui; unul fără de ajutorul celuilalt nici când nu s'ar pută implini datorința, prin urmare sunt nedespartibile.

Șcôla și familia nisuesc la unul și acelaș scop, deci se potă dice despre ele că: șcôla nu e altceva, decât o familie mai mărisoră, er familia o șcôla mai micută.

Familia influințază asupra simțurilor și dispozițiunii inimei. Educațiunea în familie se băsază pe sântăminte și iubire. Cu un cuvânt, în familie își are rădăcina caracterul copiilor.

Șcôla influințază asupra dezvoltării facultăților spirituale. Educațiunea în șcôla se băsază mai mult pe regulă și datorință.

Nu există deci familie, în care copilul să nu învețe ceva, dar nici șcôla, care prin diversele obiecte de învățământ să nu influințeze asupra simțurilor și spiritului copilului.

Din aceste afirmațiuni se naște întrebarea, care dintre acești factori are să încorporeze activitatea? La această întrebare voi răspunde că „familia.“ Și pentru ce chiar familia? Pentru că prima impresiune, ce o simțese copilul în nobilul și fragedul său suflet, o exercită familia.

În familie învață copilul a ține, a vorbi, a cunoaște și a numi lucrurile ce 'lu încunjură, precum și aceea ce îi este de folos sau stricăcios.

Părinții conștii de chemarea lor părintească de timpuriu și încep activitatea, năsuindu-se fiece carele a-și sfătui copiii spre tot ce e bun și folositoriu. Aci aș putea să spun, că educațiunea în familie ar fi mai preferită celei din școală, înse tot n'are loc. N'are loc din următorii motive: așteptările noastre sociale numai pe puțini părinți îi pune în plăcuta pozițiune, ca se-și potă săvîrși în familie educația copiilor lor.

Familia numai până la un timp hotărît se îngrijese singur de educația fiilor, și mai târziu, după ce copiii au ajuns un anumit grad de dezvoltare fizică și intelectuală — îi predă „școlii“.

Școala luând asupra-și sarcina de a continua educațiunea copiilor mai de parte, — le îndreptă scaderile prin aplicarea mijloacelor de educațiune, cari în familie din mai multe cauze nu pot avea loc.

Educațiunea din școală e de recomandat, căci aci învățământul este pus în mâinile învățătorului — educatorului de specialitate, — pe când în familie arare ori se află câte un specialist în ale educațiunii.

Învățătorul în calitatea sa de educator însă poate obține succesul dorit în educațiunea copiilor, decât îi vor fi întru ajutoriu și părinții.

Părinții trebuie să supravegheze asupra copiilor, că ore implinescu-și acestia datorițele lor în școală și afară de școală? Spre ce scop părinții trebuie să se convingă adeseori cu învățătorul, dela care se vor informa despre purtarea, progresul și regresul fiilor lor, — și în schimb vor da învățătorului deslușirile de lipsă despre natura și purtarea copiilor lor de acasă, ca pe temeiul acestora învățătorul se-și potă cunoaște școlarii, ca astfel să se știe ce măsuri sunt de lipsă a întrebuița pentru delăturarea unor scaderi, ce ar avea acestia.

Cu bucurie trebuie să constatăm că sunt părinți de și puțini la număr, — cari dau învățătorului — și în schimb cer dela dînsul deslușiri despre purtarea, progresul și regresul fiilor lor; ba acești părinți nu se îndestulează numai cu atîta, ci-și și sfătuesc copiii că în tot locul, dar cu deosebire în școală să fie cu purtare bună, ascultători și cu supunere la tot ce le spune învățătorul și că, dînsul numai binele li voiesce; și de se întîmplă ca copiii să aibă lucrări domestice — nu-i împiedecă: ci îi sfătuesc și supraveghează în elaborarea acestora. Și pentru ce unii părinți o fac aceasta? Pentru că ved și sunt deplin convinși, că școala și familia trebuie să se ajute reciproc în lucrarea lor trebuincioasă pentru educațiunea copiilor, și nici decât nu pot se-și desvîlta activitatea lor separat una de alta, deore-ce școala și familia sunt factori coordinați în educațiune.

Pe când cu bucurie ne ocupăm de numărul acestor adevărați părinți, cu durere trebuie să amintim, că sunt părinți și de aceea, cari în loc să se intereseze de creșterea fiilor lor, și se-și sfătuescă la purtare și manieri bune, la învățătură și supunere față de învățătorul lor și alți oameni mai bătrâni: auzindu-i cetind din vre-o carte, la-și dic, că înveță lucruri netrebnice, că învățătura lor e numai timp pierdut. „Mai bine se-mi amble copilul la gășcele satului, decât se-l dau la școală unde înveță numai flecure dăscălești,“

Lucru prea natural, că pre lîngă aceste observări și învățătorul și capetă lecția sa, — considerat ca și unu, care nu știe nimic, că e pretin cu sărăcia și calic; din de aceste apoi se naște în copil credința deșertă, că ce vorbește învățătorul, nu este adevărat și că învățătorul nu nămără nimic în societate.

Cu de aceste și mai cu altfelu de vorbe se adresează unii părinți către fii lor, în loc se-le vorbescă de folosul învățăturei și a purtării bune.

La auzul acestor vorbe în școlari cu deosebire în cei mici, se nasc idei false despre caracterul învățătorului, din care pricină nu i-se supun, nu-i mai ascultă învățăturile, cugetând și potă chiar și călind ei între ei, după cum au auzit din părinți, că ce se-și mai bată capul cu flecure dăscălești, cari și așa nici când nu-li vor aduce nici un folos.

Astfelu de greșeli comit acei părinți educători, în a căror creeri adevăratele principii ale educațiunii zac în întunecul ignoranței.

Acum se naște întrebarea că ce e de făcut pentru curarea reului? Nimic alt — decât cei competenți, adică: preotul și învățătorul, dar în deosebi preotul, ca cu autoritate și influință mai mare față de popor, și care dispunînd tot-odată și de mai mult timp liber — convenind mai des cu poporul să-l capateze din toate puterile prin exemple și asemănări despre aprețirea și folosul învățământului ce cu atîta trudă se nisuesc învățătorul a-l trasplanta în fii poporului, — arătându-le prin exemple concrete, cum au înaintat acei — cari au îmbrățișat învățământul și vice versa: cum au ramas îndărăt acei, cari nu s'au interesat de dînsul.

Tot astfelu are să se facă și învățătorul, ba dînsul să se abată pe la părinții școlarii, cari nu prea fac mîni în ale învățământului, unde învățătorul se va nisui, cum va ști mai bine să se facă plăcut părinților. Cu această ocaziune învățătorul se va convinge despre purtările școlarii de pe acasă, și tot-odată i-se dă ocaziune a ruga și pe părinți pentru spriginul de lipsă întru împlinirea chemării sale atît de grele.

Purcedînd preotul și învățătorul astfelu — poporul — încetul cu încetul se va desbrăca de paiangienu, ce-i acopere organul priceperii și în urmă convingîndu-se despre intențiunile bune ale preoților și învățătorilor, îi va sprijini întru împlinirea chemării lor, va fi de acord cu noi și va dice, că: școala și familia sunt acei factori principali în educațiune, cari nu numai au datorița —

a-se îngriji de creșterea copiilor, ei sunt chiar răspunzători pentru rezultatul arătat în misiune alor educători.

Peșteș, la 15 Octombrie st. n. 1898.

Stefan Tuban,
învățători.

Raport

despre activitatea reuniunii învățătorilor gr. or. rom. din tractul Halmagiului -- cu ocaziunea adunării de toamnă în comuna Vața de jos, în ziua de 20 Septembrie st. v. a. c.

În ziua și locul susnumit adunându-se învățătorii din tractul Halmagiului dimineața au asistat la serviciul divin, oficiat de mai mulți preoți în biserica gr. or. rom. din loc.

Adunarea s'a ținut în școala confesională, la care afară de cei obligați, au participat mult popor, mai mulți preoți și învățători din arhidieceză, președintele reuniunii învățătorilor din tractul Butenilor Dl. Nic. Boșcaiu ș. a.

Ședința sa deschis prin o vorbire frumoasă rostită de președ. reuniunii noastre Mihai Vidu, în care accentuază însemnătatea culturalei și a chiamării învățătoresci, încheie apoi cu un salut de binevenire tuturor celor prezenți, în deosebi oșpeților străini și reprezentantului reuniunii din tractul Butenilor, carele asemenea salută reuniunea noastră.

Apoi după constatarea celor prezenți urmăzând cetera rapórtelor, cu care ocaziune se constată cu plăcere că fondul reuniunii s'a sporit cu 20 fl. v. a. încuși din venitul unui concert ținut în Halmagiu, sub conducerea și la stăruința neobosită a președintelui nostru, și cu succursul tinerimei din Halmagiu și jur.

Asemenea la réportul bibliotecarului se constată cu plăcere, că în decursul anului expirat președintele reuniunii dela mai mulți donatori au adunat pe s'ema bibliotecii noastre 48 opuri și astfel biblioteca reuniunii constă de present din 136 opuri.

După alegerea unei comisiunii pentru censurarea rapórtelor -- fiind timpul înaintat -- ne-am depărtat cu toții la prânz, carele a fost în comun la ospătăria scâldilor din loc, unde se înțelege nici toastele n'au lipsit. Aname s'a toastat pentru P. S. S. D. Episcop, pentru R. D. protopop al tractului, pentru D. Teodor Ceantea preș. reuniunii învățătoresci din Arad, pentru oșpeții străini, pentru damele presente, pentru poporul român ș. a.

La 3 ore d. a. se continuă ședința și se ia la dezbateri punct de punct rescriptul comitetului central din Arad de sub Nr. 297/1898.

La punctul 2 din numitul rescript se decide cu unanimitate introducerea abcedariului compus de Iosif Moldovan și conșoții, în toate școlele din tract, ca fiind acel abedariu foarte ușor și practic.

Pentru censurarea disertațiunii lui Iosif Moldovan se alege o comisiune în persoanele învățătorilor Enea Joldea, Mihai Vidu, Petru Mager, Ioan Popescu, Nicolau Turuc, Ioan Sabo și Traian Nicodim, care comisiune va avé a censura și operatele intrate pe ziua de astăzi.

Fiind timpul înaintat abia s'a putut asculta disertațiunea lui Ioan Sabo, despre resboiul religios de 30 ani, carea ascultându-se cu plăcere, numitului disertator i-sé votéază multămită.

Decidându-se locul întrunirii noastre pe anul viitoriu comuna Halmagel, cu ocaziunea examenului final, însușfetiți și mai bogăți în cunoștințe practice ne-am depărtat cu toții la orele 5 séra.

Mihai Vidu, m. p. Petru Mager, m. p.
președinte. notar.

D I V E R S E.

* *Comisari consistoriali.* În cestiunea regulării, și respective întregirii dotațiunii preoțesci venerabilul sinod eparchial aradan prin concludul luat sub Nrul 35 din anul curent a îndrumat ambele Consistorie a esmite câte o comisiune constatătoară din protopresviterul concerninte și câte un membru mirean, carea sé erueze și constate în fie-care parochiă dotațiunea preoțescă, și unde aceea nu ar ajunge la minimul preseris sé încerce cu comitetul și sinodul parochial întregirea aceleia din mijlócele parochiei.

Pentru efeptuirea acestui conclud venerabilul Consistoriu eparchial din Arad a denumit de comisari consistoriali dintre mireni pre următorii doi, și anume: pentru tractul protopresviteral al Aradului pre dlu: Petru Truția avocat în Arad; pentru tr. prot. al Chișineului pre dlu Mihai Veliciu avocat în Chișineu; pentru tr. prot. al Șiriei pre dlu Stefan Antonescu, președ. al sedriei orfan. în pensiune în Șiria; pentru tr. prot. al Ienopolei pre dlu avocat Georgiu Feier avocat în Ienopolea; pentru tr. pr. al Butenilor pre dlu Nicolau Mladin pretor în Borosșeș; pentru tr. prot. al Halmagiului pre dlu Nicolau Rob; pentru tr. prot. al Radnei pre dlu Paul Milovan notariu comunal în Mândruloc; pentru tr. prot. al Lipovei pre dlu Dr. Georgiu Popescu, avocat în Lipova; pentru tr. prot. al Belințului pre dlu Constantin Lazar avocat în Recaș; pentru tractul protopresviteral al Timișorii pre dlu Paul Rotariu, directorul institutului „Timișana“ în Timișóra; pentru tractul prot. al B. Comloșului pre dlu Dr. Nestor Opreanu avocat în Săn-Nicolaul mare.

* *Parastas pentru fericitul Metropolit Miron.* Din Cernăuți ni sé scrie: Duminecă în 25 Octombrie v. s'a oficiat la inițiativa ascultătorilor de teologie de origine din Ungaria și Bănat în biserica seminarială din loc un parastas solemn pentru sufletul fericitului nostru Mitropolit Miron Romanul. După finirea s-tei liturgii celebrată cu rară pompă de P. C. Sa Michail Dracinschi, rector seminarial și staurofor, asistat de Sănțile Lor Dl Dr. Teodor Tarnavschi, decanul facultății teologice, Dl Stefan Marian prefect seminarial și Dl Michail Bocu diacon, a urmat celebrarea parastasilui. Cuvântarea ocașională fu rostită de cunoscutul orator Dl Dr. Teodor Tarnavschi. În cuvinte pline de efect făcu cunoscut publicului distins, ce onorase cu prezența sa actul de pietate, însemnătatea incidentului din care s'a adunat a ridica rugăcuni la tronul ceresc. Espuse greutatea dirigației archieresce și multele obstacole, ce le-a întâmpinat înaltul defunct întru apărarea bisericeii noastre străbune sfirșind cu o rugăciune pătrunđătoare pentru sufletul răsosatului Mitropolit, și pentru înaintarea în spiritul ortodox a ascultătorilor de teologie din Ungaria și Bănat. Prezenți au fost: I. P. C. Sa Archimandritul mitrofor Miron Calinescu, consilier consistorial, corpul profesoral al facultății teologice, Dl Eugeniu Nesciuc secretar consistorial, redacțiunea foiei „Patria“ în frunte cu Dl director Dr. Valeriu Brănișce, ștudenții de teologie din Ungaria și Bănat, mai multe dómne și dómni din societatea cernăuțéă.

Cântările funebrele și liturgice au fost executate de elevii seminarului arhidieceșan. b.

* **Himen**, D-nul Procopiu Givulescu ales paroh în Curtici își va serba cununia în biserica gr. or. din Odvoș în 20 Novembre a. c. st. n. cu d-ra Ana Beleş fiica parohului nostru Ioan Beleş.

D-nul Dr. Lazar Ghebeleş avocat în Pecica și-a încredințat de viitoare soție pe d-ra Marióra Morariu din Nádlac. — Felicitările noastre!

† **Necrolog**. Hermina Ignat n. Boșșan, fii sei: Sabin și Vióra împreună cu toți consăngenii, cu inimă înfrântă de durere aduc la cunoștință, că preaiubitul și pururea neuitatul lor soț și părinte: Vasilu Ignat avocat în Beins, membru fondator al Asociațiunii pentru liter. rom. și cultura poporului român, prevăzut cu Săntele Taine ale muribunților a încetat din viață Duminecă în 6. Noemvrie dem. la 1. oară, după un morb seurt și greu, în al 55-le an al vieții și 23-le al fericitei sale căsătorii. — Rămășițele pământesci ale preaiubitului defunct sau înmormântat după ritul bisericeii gr. cat. Marți în 8 Noemvrie la oarele 2. d. a. — Beins, în 6 Noemvrie 1898. — Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

* **Aviz**. Peste câte-va zile va eși de sub tipar opul „Espanerea Spiritismului“, studiu spiritistic de D. Voniga. — Opul se va estinde peste 200 pagne și va cuprinde: istoria spiritismului, fenomene și manifestațiuni spiritistice precum și espanerea tuturor spețiilor de arte secrete.

Cei ce doresc a avea aceasta carte interesantă și la noi unica în aceasta speție de literatură, sunt rogați a o abona încă de acum cu pretul de 3 coróne esemplarul, la autor în Arad, strada Deak Ferencz Nr. 18—4, sau la Tipografia diecesană.

* **Bibliografie**. A apărut în editura lui W. Krafft în Sibiu:

„Amicul Poporului“, calendar ilustrat pe anul 1899. întocmit de I. Popovici. Acest calendar iese acum în anul al 39-lea, o etate, care dovedește și ea bunătatea acestui calendar, care sub redacțiunea cea nouă arată însemnate îmbunătățiri. Asume în partea calendaristică sunt intercalate numeroase maxime, cum am dice adevăruri mari, scoase din înțelepciunea vieții, și cuprinse în dicerimici. O îmbunătățire esențială — afară de materialul bogat, bine ales, distractiv și instructiv — este adausul unui „Sematism statistic al Românilor din Ungaria“, care ca o icoană arată starea culturală, economică, etc. a Românilor din țerile coroanei S-tului Stefan.

Cuprinsul: D'ale noastre. — Doina. — Parabola despre basin. — Producțiunea noastră literară. — Cronica anului. — † Miron Romanul. — Badea Niculae. — Bunicul. — Poesii poporale. — Câteva cuvinte asupra plăcerii. — Pelagra. — Klondike. — De loc. — Povețe economice. — Povețe practice. — Humoristică. — Sematism statistic al Românilor din Ungaria și Tranilvania.

Anunciuri. Numeroase ilustrațiuni. Acest calendar nu ar trebui să lipsească în nici o familie românească. Prețul 40 cr.

„Posnașul“, cunoscutul calendar umoristic ilustrat pe 1899, anul IV. De astădată Posnașul are un cuprins mai bogat și glume de prima calitate cu mulțime de gravuri și caricaturi excelent reușite. Cine vrea să-și facă voie bună, să cumpere „Posnașul“, care costă numai 36 cr.

„Calendarul Săteanului“ pe anul 1899, e cel mai ieftin calendar românesc, merit pentru popor și ori ce om sciutor de carte, are cuprins instructiv și costă numai 17 cr.

Calendar pe anul de obște 1899, anul CVII.

Calendar cu litere cirile (mai nainte editura lui Closius), oferă și celor ce nu cunosc litere latine o lectură frumoasă și instructivă, și costă 25 cr.

Concurs.

Pentru deplinirea definitivă a stațiunii învățătorești dela școla gr. or. română confesională din Babșa protopresbiteratul Belințului, se escrie concurs cu termin 30 de zile dela prima publicare.

Emolumintele anuali sunt: 1 Bani gata 170 fl.; 2. conferința 10 fl.; 3. pașsal de scris 10 fl.; 4 40 metri lemne din care are a se încălzi și sala de învățământ 60 fl.; 5. trei (3) jugere pământ à 15 fl. = 45 fl.; 6. În naturale 50 metri bucate respective 30 Hl. jumătate grâu, jumătate cucuruz prețuit 137 fl. 50 cr.; 7. Dela fie-care înmormântare 20 cr.; 8. Quartir liber cu intravilanul pe care se află sala de învățământ, precum și grădina de afară a bisericeii nou edificate.

Recursele cuvincoase ajustate se se trimită Prea Onoratalui Domn Iosif Grădinariu protopresbiter în Belinț, având recurenți în vro Duminecă ori sərbătóre a se presenta în biserica locală spre ași arăta desteritatea în tipic și cântările bisericești.

Recurenții cu pregătiri mai inalte vor fi preferiți.

Comitetul parochial.

Cu scirea mea: IOSIF GRĂDINARIU m. p. ppbiter.

—□—

Pe baza concludului Preaven. Consistoriu metropolitan Nr. 197. M. și a ordinațiunei Ven. Consistoriu diecesan Nr. 5223/898 se eserie concurs pentru deplinirea parochiei administrate de presbiterul Georgiu Bragea din Macea, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foia „Biserica și Școla.“

Venitele împreunate cu acestă parochie sunt: una sesiune pământ arătoriu, birul și stolele usuate. — carțote — amesurat concludului de sus al Preaven. Consistoriu metrop., — dau venitul recerut la o parochie de clasa I.

Dările publice le va suporta alegëndul din al său propriu.

Recursele ajustate amesurat normativelor noastre în vigóre, și adresate comitetului par. din Macea, se se trimită subserisului protopresbiter în Chișineu (Kisjenő, Arad), ér pentru ca se-și aréte recurenții dibăcia în oratorie și sele rituali, au se se presenteze în s. biserică din loc, cu observarea celor ce dispune Regulam. pentru parochii la § 18.

Macea, 14/26 Octomvre 1898.

Comitetul parochial.

În conțelegare cu: DR. IOAN TRAILESCU, m. p. protop.

—□—

Pentru îndeplinirea postului de învățător la școla elementară gr. or. română din comuna Pecica rom. în urma rea pensiunării veteranului învățător Ioan Ardelean, în locul căruia s'au promovat prin decusul comitetului parochial Ioan Efticiu învățător-director pentru clasele a IV, V. și a VI-a pe lângă salariul și beneficiile ce le-au avut acesta, prin urmare se escrie concurs pe postul avut al învățătorului Ioan Efticiu cu clasele I. II. și a III-a punënd terminul de alegere pe 8/20 Noemvre 1898.

Emolumintele legate cu acest post sunt următoarele: 1, salariu anual în bani solviți pe pătrar nainte 300 fl.; 2) pentru cvartir 100 fl.; 3) pentru lemne din care se

va încălzi și școla 50 fl.; 4) pentru conferințele învățătoarești 10 fl.; 5) pentru curățirea și încălzirea școlii 20 fl.; 6) dreptul cvincvenal la timpul său 50 fl.; 7) pământ arătoriu numit grădină de sub vii dela $\frac{3}{4}$ ses. es-travilan $1\frac{1}{2}$, juger cu venit de 30 fl.; 8) altă grădină de legumi din prundul Mureșului cu venit de 10 fl.; de tot 570 fl.; éra pentru înmormântări până la 7 ani 50 cr.; mai sus de 7 ani 1 fl. și dusul la biserică 2 fl.; parastas 50 cr. și așa ca venite sperative 30 fl.; la olaltă 600 fl.; alegândul învățător are a ține și cantoratul din strană.

Doritorii de a ocupa acest post. sunt poștiți a-se presenta în vre-o duminică la biserică spre a-și dovedi dexteritatea în cântări și tipic, recursese cu documentele recerute și testimoniu de cvalificațione, să le subscernă până la termin protopopului tractual ca inspector de școle în Arad.

Dat din ședința comitetului parochial ținută la 27 Septemvre (9 Octomvre) 1898.

Alexa Igrışan, m. p.
președ. comit. paroch.

Ioan Efticiu, m. p.
not. com. paroch.

—□—

Se escrie concurs pentru stațiunea învățătorescă din **Dezna**, comitatul Aradului protopresviteratul Butenului cu termin de alegere pe **15/27 Noemvre a. c.**

Salariul e următorul: a) În bani gata 147 fl.; b) 8 cubule grâu și 4 cubule de cucuruz; c) 12 orgii de lemne; d) 8 jughere pământ arătoriu; e) Cuartir și grădină de legumi; f) spese la conferințele învățătoarești.

Recurenții își vor substerne recursurile proveđute în înțelesul statutului organic și a normelor de învățământ pe calea oficiului protopopesc din Buteni (Butyin), având a se presenta în cutare-va Duminică ori sêrbătore în sânta biserică spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic.

Dezna în 11/23 Octomvre 1898.

Din ședința comitetului parochial.

Zacharia Milian, m. p.   *Terenție Costea, m. p.*
preș. com. par.   not. adhoc.

În conțelegere cu mine: **IOAN MORARIU**, adm. prot. și inspect. de școlă.

—□—

Nr. 5561/898 Plen.

Pentru deplinirea postului de protopresbiter în tractul **Buteni**, cu parochia centrală **Buteni**, devenit în vacanță prin strămutarea protopresbiterului **Constantin Gurban** de protopop la **B.-Ineu**, pe baza concludului luat de concernintele comitet protopresbiteral la 2/14 Octomvre a. c. se escrie concurs cu termin de **30 de zile**, computele dela ziua ce urmăză după prima publicare în organul oficial „**Biserica și Școlă**.”

Emolumintele impreunate cu acest post sunt:

I. Din parochia protopresbiterală:
a) Folosirea sesiunii parochiei protopopesci din Buteni;
b) birul și c) stolele usuate dela poporeni parochiei protopresbiterale.

II. Din protopresbiterat: a) Birul protopresbiteral usuat; b) competența prescrișă pentru vizitarea canonică și revisiunea socoților; c) pașalul usuat pentru cancelaria protopopescă; și d) retribuirea dela diecesă pentru inspecțiunea școlară și desdaunare pentru ședulele dela cununii conform concludului sinodului eparchial.

Aspiranții la acest post se aviséză a substerne în terminul indicat, la subscrisul Consistoriuu recursese lor instruite cu documentele des-

pre cvalificațiunea normată prin §-ul 53 din Stat. Ora. și prin concludul congresual Nr. 111/1888 și anume: cu documentul că posed cvalificațiunea prescrișă în „Regulament” pentru aspiranții la parochii de clasa primă, cu atestatul de maturitate; cu atestat că a implinit cel puțin 5 ani în servițiul bisericesc său școlar cu succés deplin mulțamitoriu, și că prin zelul și diligența lor, s'au distins în rezultatul activității pe terenul bisericesc-școlar.

Arad, din ședința Consistoriului plenar ținută la 15/27 Octomvre 1898.

Consistoriul eparchial gr. or. român din Arad:

Ioan Mețianu, m. p.
Episcopu.

—□—

Pentru deplinirea parochiei de cl. I. din **Toracul-mic** (protopresbiteratul **B.-Comloș**, comittul **Torontal**) devenită vacantă prin mórtea regretatului preot ales **Gavril Secoșan**, se escrie concurs, cu termin de alegere în **30 de zile** dela prima publicare în fôia „**Biserica și Școlă**.”

Venitele sunt: una sesiune parochială pământ arător, birul și stolele legale, — cari tôte dau un venit anual minimum de 800 fl. v. a.

Darea directă o va suporta preotul alegând din al său; asemenea și ecivalentul și regularea apelor.

Dela recurenți se recere cvalificațiune de cl. I.

Recursese ajustate conform prescrișelor § 13 din Statutul organic și § 15 din Regulam. pentru parochii, adresate comitetului parochial din **Toracul-mic**, se le trimită subscrisului ppresbiter din **N. Komlos** comit. **Torontal** până la încheierea concursului.

Recurenții au să se prezenteze în s-ta biserică din loc pentru a-și arăta dexteritatea în oratorie și în cele rituale; observând dispozițiunile §-lui 18 din Regulamentul pentru parochii.

Din ședința comitetului parochial ort. rom. din **Toracul mic** 4/16 Octomvre 1898.

V. Petrovicu, m. p.
paroch președinte.

Petru Mihaiu, m. p.
inv. și not. com. par.

În conțelegere cu mine: **PAUL MIULESCU**, ppresbiter asesor consistorial.

—□—

Pentru indeplinirea postului de învățător din comuna **Labășinț**, prin acesta se escrie de nou concurs, cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în fôia „**Biserica și Școlă**.”

Emolumintele sunt: a) în bani gata 281 fl.; b) 16 metri de lemne, din care se încăldeșce și școlă; c) **Livadă** de 4 jughere; d) cuartir liber constatător din 2 chillii, cuină; e) o grădină intravilană de 600□; și una estravilană de 400□; f) pentru conferință și scripturistici 8 fl

Recurenți pentru acest post învățătoresc sunt avisați, ca recursese lor, ajustate cu documentele legale recerute și adresate comitetului parochial din **Labășinț**, se le subșternă **Prea On. Domn** protopop și inspector școlar **Voicu Hamsea** în **Lipova (B.-Lippa)**, comitatul **Timiș**, — până la terminul sus-espuse, și a se presenta în vr'o **Duminică** ori sêrbătore în sfta biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Labășinț, în 2/14 Octomvre 1898.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **VOICU HAMSEA**, m. p. prot. inspector școlar.

—□—